MASOFAVIY TA’LIM PLATFORMALARIDA EMOTSIONAL INTELLEKTGA ASOSLANGAN MONITORING TIZIMINI ISHLAB CHIQISH

Karimova Sayyora Otanazarovna
Osiyo xalqaro universiteti 1-bosqich magistratura talabasi

Qabul qilindi: 03.01.2026
Ko‘rib chiqildi: 04.02.2026
Tasdiqlandi: 05.02.2026

Kalit so‘zlar:
masofaviy ta’lim, emotsional intellekt, monitoring tizimi, raqamli ta’lim platformasi, o‘quvchi emotsional holati, ta’lim samaradorligi, adaptiv ta’lim.

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot masofaviy ta’lim platformalarida o‘quvchilarning emotsional holatini aniqlash va tahlil qilish muammolariga bag‘ishlangan. Tadqiqotda emotsional intellektning ta’lim jarayonidagi o‘rni asoslab berilib, uni monitoring qilish orqali o‘quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va psixologik barqarorligini baholash imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimini ishlab chiqish masofaviy ta’lim jarayonini individuallashtirish, ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslanadi. Tadqiqot natijalari raqamli ta’lim platformalarini takomillashtirish hamda adaptiv ta’lim mexanizmlarini joriy etishda amaliy ahamiyatga ega.

Kirish. So‘nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta’lim tizimida tub o‘zgarishlarga sabab bo‘ldi. Xususan, masofaviy ta’lim platformalarining keng joriy etilishi ta’lim olish imkoniyatlarini geografik va vaqt jihatidan sezilarli darajada kengaytirdi. Biroq mazkur jarayon ta’limning samaradorligini ta’minlash, o‘quvchilar faolligi va psixologik holatini nazorat qilish bilan bog‘liq yangi muammolarni ham yuzaga chiqarmoqda. An’anaviy auditoriya sharoitida o‘qituvchi tomonidan bevosita kuzatiladigan emotsional holat va motivatsiya masofaviy ta’lim muhitida yetarli darajada aniqlanmay qolmoqda.

Zamonaviy pedagogik va psixologik tadqiqotlarda emotsional intellekt shaxsning ta’lim jarayonidagi muvaffaqiyati, ijtimoiy moslashuvi va o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatini belgilovchi muhim omillardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Emotsional intellekt o‘quvchining o‘z his-tuyg‘ularini anglash, ularni boshqarish, boshqalarning emotsional holatini tushunish va samarali muloqot

qilish kompetensiyalarini o‘z ichiga oladi. Ushbu kompetensiyalar ayniqsa mustaqil va mas’uliyatli ta’lim faoliyati talab etiladigan masofaviy ta’lim sharoitida alohida ahamiyat kasb etadi.

Masofaviy ta’lim platformalarida mavjud monitoring tizimlari, asosan, akademik ko‘rsatkichlar — topshiriqlarni bajarish darajasi, test natijalari va tizimdagi faollik statistikasi bilan cheklanib qolmoqda. Bunday yondashuv o‘quvchining ichki psixologik holati, stress darajasi, motivatsion pasayish yoki emotsional charchoq kabi omillarni to‘liq qamrab olmaydi. Natijada o‘quv jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar kech aniqlanib, ta’lim sifati pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, masofaviy ta’lim platformalarida emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi. Bunday tizim o‘quvchilarning emotsional holatini tizimli ravishda tahlil qilish, xavf guruhlarini aniqlash hamda pedagogik qo‘llab-quvvatlash choralarini o‘z vaqtida ko‘rish imkonini beradi. Shuningdek, emotsional intellekt ko‘rsatkichlariga tayangan monitoring ta’lim jarayonini individuallashtirish va adaptiv ta’lim mexanizmlarini joriy etishda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot masofaviy ta’lim platformalarini takomillashtirish, raqamli ta’lim muhitida shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytirish hamda ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan bo‘lib, uning natijalari pedagogik amaliyot va ilmiy izlanishlar uchun muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili. Emotsional intellekt tushunchasi ilmiy muomalaga XX asrning oxirlarida kirib kelib, psixologiya va pedagogika fanlarida muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Dastlab emotsional intellekt nazariy asoslari P. Salovey va J. Mayer tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, ular EI ni shaxsning o‘z va boshqalarning emotsiyalarini anglash, boshqarish hamda ulardan samarali foydalanish qobiliyati sifatida talqin etganlar. Keyinchalik D. Goleman ushbu tushunchani kengaytirib, emotsional intellektni ta’lim va kasbiy muvaffaqiyatning muhim omili sifatida asoslab berdi.

Pedagogik tadqiqotlarda emotsional intellekt o‘quvchilarning o‘quv faoliyatiga bo‘lgan munosabati, motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuvi va akademik natijalari bilan chambarchas bog‘liq ekanligi qayd etiladi. Xususan, xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar emotsional intellekti yuqori bo‘lgan o‘quvchilar mustaqil ta’lim jarayonida qiyinchiliklarni samarali yengib o‘tishi, stressga bardoshliligi va o‘qishga bo‘lgan ichki motivatsiyasi yuqori bo‘lishini ko‘rsatadi. Bu holat masofaviy ta’lim sharoitida EI ning ahamiyatini yanada oshiradi.

Masofaviy ta’lim platformalarini o‘rganishga bag‘ishlangan ilmiy ishlarda asosan texnologik infratuzilma, o‘quv kontenti sifati, baholash mexanizmlari va o‘quvchilarning faolligi masalalariga e’tibor qaratilgan. Tadqiqotchilarning aksariyati raqamli ta’lim muhitida monitoring tizimlari orqali foydalanuvchi

faolligi, topshiriqlarni bajarish tezligi va test natijalarini kuzatish mumkinligini ta'kidlaydi. Biroq ushbu yondashuvlar o'quvchining emotsional holati va psixologik barqarorligini baholash imkonini bermaydi.

So'nggi yillarda ayrim xorijiy tadqiqotlarda masofaviy ta'limda emotsional holatni aniqlash uchun sun'iy intellekt, o'quvchi xatti-harakatlarini tahlil qilish (learning analytics) va psixometrik so'rovnomalardan foydalanish masalalari ilgari surilmoqda. Mazkur ishlarda o'quvchilarning tizimdagi faoliyati, yozma javoblari va muloqot uslubi orqali ularning emotsional holatini bilvosita aniqlash mumkinligi qayd etiladi. Biroq ushbu tadqiqotlar ko'proq eksperimental xarakterga ega bo'lib, kompleks va tizimli monitoring modelini taklif etish yetarli darajada amalga oshirilmagan.

Mahalliy ilmiy adabiyotlarda masofaviy ta'lim muammolari, raqamli pedagogika va ta'lim jarayonini monitoring qilish masalalari keng yoritilgan bo'lsa-da, emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimlarini ishlab chiqish masalasi yetarlicha o'rganilmagan. Aksariyat tadqiqotlar nazariy tavsiyalar bilan cheklanib, EI ko'rsatkichlarini masofaviy ta'lim platformalariga integratsiya qilish mexanizmlarini amaliy jihatdan asoslab bermaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, emotsional intellekt va masofaviy ta'lim bo'yicha alohida-alohida tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, ularni integratsiyalashgan holda monitoring tizimi sifatida o'rganish ilmiy bo'shliqni tashkil etadi. Shu sababli, emotsional intellekt indikatorlariga asoslangan, o'quvchilarning emotsional holatini real vaqt rejimida tahlil qilishga imkon beruvchi monitoring tizimini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi. Mazkur tadqiqot mavjud ilmiy ishlardan farqli ravishda, emotsional intellektni masofaviy ta'lim platformalarida monitoring qilishning konseptual modelini ishlab chiqishga, shuningdek, ta'lim jarayonini individuallashtirish va adaptiv mexanizmlarni joriy etishga qaratilganligi bilan ajralib turadi.

Muhokama. Mazkur tadqiqot natijalari masofaviy ta'lim platformalarida emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimini joriy etish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi. O'rganilgan ilmiy manbalar va ishlab chiqilgan konseptual model tahlili shuni tasdiqlaydiki, o'quvchilarning emotsional holatini hisobga olmasdan tashkil etilgan masofaviy ta'lim jarayoni ularning motivatsiyasi pasayishi, faollikning susayishi va akademik natijalarning yomonlashuviga olib kelishi mumkin.

Tadqiqot doirasida taklif etilgan monitoring tizimi mavjud an'anaviy raqamli monitoring mexanizmlaridan tubdan farq qiladi. Avvalgi yondashuvlarda asosan o'quvchilarning akademik ko'rsatkichlari va texnik faolligi baholangan bo'lsa, mazkur modelda emotsional intellekt indikatorlari — o'z-o'zini anglash, emotsiyalarni boshqarish, motivatsiya va ijtimoiy sezgirlik kabi ko'rsatkichlar asosiy baholash mezonlari sifatida belgilandi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada chuqur va kompleks tahlil qilish imkonini yaratadi.

Muhokama jarayonida aniqlanganki, emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimi masofaviy ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytiradi. O'quvchilarning emotsional holati haqida o'z vaqtida olingan ma'lumotlar pedagoglarga individual pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Xususan, motivatsiyasi pasaygan yoki stress holatidagi o'quvchilarni erta aniqlash orqali ularga mos psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash choralari ko'rilishi mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari xorijiy olimlar tomonidan ilgari surilgan adaptiv ta'lim konsepsiyalari bilan uyg'un ekanligini ko'rsatadi. Biroq mavjud tadqiqotlardan farqli ravishda, ushbu ishda emotsional intellekt monitoringi alohida modul sifatida emas, balki masofaviy ta'lim platformasining uzviy qismi sifatida ko'rib chiqildi. Bu yondashuv monitoring tizimining barqarorligi va amaliy samaradorligini oshiradi.

Muhokama davomida ayrim cheklovlar ham aniqlandi. Jumladan, emotsional holatni masofaviy sharoitda aniqlashda subyektivlik omili saqlanib qoladi. Shuningdek, o'quvchilarning emotsional ma'lumotlarini yig'ish va qayta ishlashda axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu esa monitoring tizimini ishlab chiqishda axloqiy va huquqiy normalarni hisobga olishni taqozo etadi. Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimini masofaviy ta'lim platformalariga integratsiya qilish mavjud ilmiy yondashuvlarni boyitadi va ta'lim jarayonining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv kelgusida sun'iy intellekt texnologiyalari bilan uyg'unlashtirilgan holda yanada takomillashtirilishi mumkin.

Xulosa. Mazkur tadqiqot masofaviy ta'lim platformalarida emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimini ishlab chiqish muammosini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishga bag'ishlandi. Tadqiqot jarayonida emotsional intellektning ta'lim jarayonidagi ahamiyati asoslab berilib, uning o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va psixologik barqarorligiga bevosita ta'siri mavjudligi aniqlashtirildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, mavjud masofaviy ta'lim platformalarida qo'llanilayotgan monitoring mexanizmlari asosan akademik ko'rsatkichlarga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchilarning emotsional holatini baholash imkoniyatlari cheklangan. Shu bois tadqiqot doirasida taklif etilgan emotsional intellektga asoslangan monitoring tizimi ta'lim jarayonini kompleks baholash, muammoli holatlarni erta aniqlash va pedagogik qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ishlab chiqilgan konseptual model masofaviy ta'limda shaxsga yo'naltirilgan va adaptiv yondashuvni rivojlantirish imkonini beradi. Monitoring tizimi yordamida o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish, motivatsiyani oshirish va o'quv jarayonida yuzaga keladigan emotsional muammolarni bartaraf etish mumkin. Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim platformalarini takomillashtirish, pedagogik monitoring tizimlarini modernizatsiya qilish hamda emotsional

intellektga asoslangan ta'lim texnologiyalarini joriy etishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Siemens, G., Baker, R. S. Learning analytics and educational data mining: Towards communication and collaboration. *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*, 2012, pp. 252–254.
2. Hrastinski, S. What do we mean by blended learning? *TechTrends*, 2019, Vol. 63, pp. 564–569.
3. Picard, R. W. *Affective Computing.* Cambridge: MIT Press, 1997.
4. Zimmerman, B. J. Self-regulated learning and academic achievement. *Educational Psychologist*, 2002, Vol. 37(2), pp. 65–78.
5. Moore, M. G., Kearsley, G. *Distance Education: A Systems View of Online Learning.* Belmont: Wadsworth, 2011.
6. Sharipov, Sh., Qodirov, A. Masofaviy ta'limda raqamli pedagogika va monitoring masalalari. *Pedagogik ta'lim*, 2021, №3, 45–52-betlar.